

Računovodstvo u stvarnom vremenu kroz platne usluge dostupne 24 sata

Irena Bratec*

U rujnu 2019. godine počela je potpuna digitalna transformacija bankarskog sustava kroz provedbu revidirane Direktive o platnim uslugama Europske unije PSD2 (Payment Services Directive 2). U zemljama članicama EU time je započelo otvaranje bankarskih sustava i obavezna liberalizacija platnog prometa na način da usluge plaćanja i primanja informacija o računima klijentima mogu pružati i licencirani pružatelji usluga platnog prometa (Third party providers - TPP). Dvije temeljne inovacije koje je tržištu donijela Direktiva PSD2 su usluga plaćanja i iniciranja plaćanja (PIS) i usluga informiranja o bankovnom računu (AIS), odnosno usluge koje će omogućavaju računovodstvo u stvarnom vremenu.

* Voditeljica Sektora računovodstva i financija

1. Platne usluge dostupne 24 sata

Ključna promjena koja se trenutno događa u pogledu platnih usluga je njihova dostupnost. Otvaranjem tržišta za kompanije tehnološkog sektora za pružanje financijskih usluga, koje su donedavno nudile isključivo banke i kartičarske kuće, otvorena je mogućnost da se platne usluge pojednostave za krajnjeg kupca i stvoren preduvjet za takozvani *instant payment*, odnosno realizaciju platne transakcije unutar 10 sekundi. U usporedbi s klirinškim modelom gdje je platni sustav raspoloživ 365 dana, ali umanjeno za 104 dana vikenda ako nije riječ o transakcijama unutar iste banke, *fintech* usluge PIS i AIS omogućuju platni promet u svih 24 sata, sedam dana u tjednu. U kontekstu računovodstva u stvarnom vremenu, subjekti više nisu obavezni čekati izvratke o prometu po računima od prethodnog dana kako bi knjižili platni promet niti se moraju direktno spajati na internetsko bankarstvo i tražiti i provjeravati pojedinačne transakcije. Sav platni promet odvija se isključivo kroz računovodstveni program i to ne od 8 do 16 sati, nego 24 sata dnevno. Prvi licencirani pružatelj usluga iniciranja plaćanja (PIS) i informiranja o bankovnom računu (AIS) u Hrvatskoj je tvrtka Elektronički računi, a na tržište ih je lansirao pod zajedničkim brendom ePlati. Platforma ePlati (PIS i AIS) do početka 2023. godine trebala bi biti integrirana u gotovo 400 računovodstvenih programa i poslovnih rješenja, što će poslovnim subjektima omogućiti platni promet bez upotrebe internetskog bankarstva.

2. Računovodstvo u stvarnom vremenu

Usluga informiranja o bankovnom računu ePlati (AIS) omogućuje praćenje promjena po svim poslovnim računima, u stvarnom vremenu, kroz računovodstveni ili poslovni program (ERP). Dinamiku izvješćivanja o prometima po računu bira sam korisnik, ovisno o svojim preferencijama. Knjigovođa može izabrati automatski primati informacije o prometima i stavkama prometa po svim poslovnim računima ili podatke može dohvatiti i pojedinačno, na svoj zahtjev, u stvarnom vremenu. Putem usluge informiranja o računu (AIS) mogu se automatski povlačiti i izvratci o prometu po računima. Za razliku od klasičnog učitavanja XML datoteke izvoda, što je većinom danas praksa, knjigovođa više ne mora ulaziti u internetsko bankarstvo, povući datoteku na radnu površinu računala i potom je učitati u računovodstveni program, već sustav to čini automatski. U širem kontekstu automatizirano povlačenje izvoda u računovodstveni program omogućuje i automatsko knjiženja izvoda; subjekt zadaje naredbu u ePlati (AIS) da sustav u određeno vrijeme povuče sve izvode o prometima po bankovnim računima i sam ih proknjiži na unaprijed određena konta sukladno vrsti troška i podacima kao što su, primjerice, naziv dobavljača, poziv na broj primatelja i drugi relevantne oznake. Takva automatizacija procesa gotovo ukida manualni rad, osim u slučajevima gdje izostane neki od zadanih parametara pa se uplata knjiži na prijelazni konto.

3. Usluga ePlati za računovođe

Zajednički problem s kojim se susreću knjigovodstveni i računovodstveni servisi je dostava nepotpune dokumentacije i kašnjenje s dostavom dokumenata koji se evidentiraju i knjiže u poslovnim knjigama. Osim opterećenja na ljudske resurse servisa, koji treba na vrijeme pripremiti izvješća prema državi, zbog toga nastaju i poteškoće u sustavnom praćenju i provođenju financijskog poslovanja klijenata. Ako je računovođa ili knjigovođa ovlaštenik na računu klijenta, aktivacijom ePlati u svom računovodstvenom programu, ima mogućnost koristiti značajke usluge ePlati za sve poslovne račune klijenata. Korištenjem ePlati, usluge informiranja o bankovnom računu (AIS), knjigovođa više ne radi u prošlosti, danas za prethodni dan, već informaciju o svakoj uplati, sa svih poslovnih računa klijenata, može zaprimiti u stvarnom vremenu direktno u svoj poslovni program. Računovodstveni servis ne mora čekati dostavu izvoda od klijenta ili pamtiti lozinke za različita internetska bankarstva jer putem ePlati (AIS) može automatski povlačiti izvratke o prometu po računima. Pojednostavljeno, za razliku od klasičnog učitavanja XML datoteke izvoda, kako je do sada bilo uobičajeno, više ne mora ulaziti u internetsko bankarstvo, povući datoteku na radnu površinu računala i potom je učitati u računovodstveni program, već zadaje nalog u ePlati da se izvodi automatski prebace s računa klijenta u njihov računovodstveni program u određeno vrijeme u danu. Računovodstveni servisi za svoje klijente također mogu koristiti opciju automatskog knjiženja izvadaka o prometu po računu kako je ranije opisano, ali i plaćanja za klijente direktno iz računovodstvenog programa kroz ePlati (PIS), bez pristupanja u internetsko bankarstvo klijenata. Unaprijeđenjem računovodstvenih programa kroz *fintech* usluge informiranja o bankovnim računima, računovodstvenim servisima je dana mogućnost da mogu samostalno postaviti ne samo način zaprimanja informacija o prometima i stanjima na bankovnim računima klijenata, nego i da postaviti dinamiku kojom te informacije žele zaprimati. Automatskim povlačenjem izvadaka i samostalnim knjiženjem stavaka na izvacima, dodatno će unaprijediti i ubrzati vlastito poslovanje i povećati nadzor nad financijskim poslovanjem svojih klijenata jer, između ostalog, u svakom trenutku, unutar vlastitog računovodstvenog programa, vide trenutno stanje po njihovim računima. Istovremeno, njihovi klijenti dobivaju pravovremene informacije o tijeku novca i sredstvima kojima trenutno raspolažu, a ne podatke o stanju na računu od prethodnog dana u 16 sati kao kod klirinškog modela, što im omogućuje brže zatvaranje potraživanja i bolje planiranje plaćanja.

4. Plaćanje iz računovodstvenog programa

Korisnici poslovnih transakcijskih računa s uslugom iniciranja plaćanja (PIS) obavljaju plaćanja iz svog računovodstvenog programa ili programskog rješenja (ERP-a) odakle zadaju naloge za plaćanja bez posebne prilagodbe i integracije sa svojom poslovnom bankom. Računovođe ili knjigovođe koji su ovlaštenici klijenata ili uprave za poslove plaćanja, kroz ePlati (PIS) integriran u računovodstveni program mogu obavljati sva plaćanja bez korištenja internetskog bankarstva. Putem ePlati, usluge iniciranja plaćanja (PIS), mogu se plaćati računi u papirnatom ili elektroničkom obliku, ponude ili putni nalozi, odnosno sve valjane knjigovodstvene isprave koje se evidentiraju i knjiže u računovodstvenom programu. Isto se odnosi i na putne naloge i isplatu plaća te drugih vrsta dohodaka koje poslovni subjekt uobičajeno isplaćuje. Uzmimo za primjer knjiženje računa za električnu energiju u papirnatom obliku; knjigovođa knjiži račun i želi

ga odmah platiti. Unutar svog računovodstvenog programa zadaje nalog za plaćanje s današnjim ili budućim datumom te izabire račun s kojeg će se plaćanje izvršiti. Isti je postupak i kod zaprimanja e-računa, uz razliku što se elektronički dokument učitava u program, a papirnatu račun se manualno prepisuje. Nakon što je korisnik zadao nalog za plaćanje, ePlati šalje podatke u sustav banke i preusmjerava korisnika direktno na autorizaciju poslanog naloga. Za svaki nalog ePlati provodi analizu rizika i mjere sprječavanja zlorabe i pranja novca pa provjerenu informaciju šalje u banku koja, potom, provjerava autorizaciju i provodi platni nalog. Banka povratno javlja informaciju o statusu platne transakcije, koju ePlati pohranjuje i vraća korisniku platne usluge, što može biti i knjigovođa s ovlaštenjem klijenta, direktno u njegov poslovni ili računovodstveni program. Kroz ePlati (PIS) mogu se plaćati pojedinačni ili grupni nalozi, s tekućim ili budućim datumom plaćanja, pri čemu ePlati i kod grupnih naloga provodi analizu rizika i mjere sprječavanja zloraba i pranja novca i to za svaki pojedinačni nalog i tek kada se utvrdi da su svi nalozi uspješno prošli analizu, dostavlja provjerenu platnu transakciju u banku korisnika. Autorizaciju platnog naloga obavlja direktno korisnik platne usluge putem jedne od raspoloživih metoda pouzdane autentifikacije klijenta (SCA). U slučaju da korisnik ePlati (PIS) želi otkazati zadane naloge, to također može napraviti kroz računovodstveni program gdje ga je i zadao, bez korištenja internetskog bankarstva, i to jednim klikom na „opozovi plaćanje“, prije čega treba izabrati naloge koje želi opozvati.

5. Automatizacija poslovanja

Razvoj financijskih usluga prema revidiranoj PSD2 direktivi, koja je otvorila sučelja banaka za pristup pružateljima platnih usluga, osigurao je poslovnim subjektima skraćivanje radnih procesa i povećanje operativnosti. Omogućio je i značajno smanjenje troškova integracije s bankama za gotovo 400 računovodstvenih programa i poslovnih rješenja jer ona komuniciraju sa svim poslovnim bankama putem jedinstvenog sučelja i protokola platforme ePlati koja je integrirana s najvećim poslovnim bankama u Hrvatskoj te nekoliko manjih. Revidirana Direktiva PSD2¹ inovirala je i plaćanje po zaprimljenom eDokumentu, to može biti i ePonuda, kroz uslugu IBAN to IBAN koja je dostupna za korištenje i fizičkim osobama, primjerice kod plaćanja na web shopu.

¹ Direktiva (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ.